

*С. Куліков,
магістрант,
О. Михайлова,
кандидат. пед. наук, доцент,
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ

Концепція Нової української школи передбачає формування у дітей основних компетентностей, які є важливими для реалізації ідеї освіти впродовж життя. Одна із ключових компетентностей, яка має сформуватися у дитини в процесі навчання є спілкування іноземними мовами.

Формування лексичної компетентності є головною метою навчання іноземної мови у початковій школі. Саме на початковому етапі навчання іноземній мові важливо закласти основи лексичної компетентності, яких буде достатньо для подальшого її розвитку та удосконалення. Зміст навчання іноземної мови у початковій школі визначається психофізіологічними особливостями учнів молодшого шкільного віку. Тому що школярів молодшого шкільного віку необхідно зацікавити у вивченні іноземної мови, сформувати позитивне ставлення як до самої іноземної мови, так і до її носіїв, викликати цікавість до самого предмету та поставити правильну мотивацію до процесу оволодіння іноземною мовою.

Питання методики навчання лексики іноземних мов розглядалися багатьма дослідниками, такими як В.А. Бухбіндером, Н.І. Гез, Зимньою І.О., І.Л. Бім, Шатіловим С.Ф., Шацьким В.Н., Друзьом Г.О., Жилко Н.М., Кузьменком Ю.В. У деяких роботах, присвячених навчанню іноземної мови у початковій школі, питання навчання лексики порушувалися попутно, в руслі дослідження інших проблем (наприклад, в роботах Н.А. Горлової, О.Ю. Дігтяра, Н.В. Добриніної, Є.І. Негневицької, М.Т. Оганесяна, Л.А. Цветкової, та ін.).

Лексична компетентність визначається сучасними вченими (О.П. Амацьєва, А.М. Богуш, С.Л. Куліш, С.Ю. Ніколаєва та ін.) як наявність певного запасу лексичних одиниць з урахуванням віку школярів, здатність адекватно їх використовувати: коректно вимовляти і писати, правильно організовувати граматично, розуміти на слух і в процесі читання, оперувати ними в актах комунікації у потрібному темпі і в різноманітних значеннях, доречно вживати образні вислови, прислів'я, приказки, фразеологічні звороти для досягнення відповідного комунікативно функціонального результату [3, 4].

Мета навчання лексики у початковій школі полягає у формуванні іншомовної лексичної компетентності на рівні А1 згідно із "Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти". У початковій школі важливо сформувати базові лексичні навички, необхідні для подальшого розвитку іншомовної комунікативної компетентності в основній і старшій школі. На цьому ступені здійснюється формування рецептивних і репродуктивних навичок у межах

визначених сфер і ситуацій відповідно до вікових особливостей учнів та їхніх інтересів, на основі використання мовленнєвих зразків [1].

Формування іншомовної лексичної компетентності включає в себе *три етапи*: 1) ознайомлення з новими лексичними одиницями; 2) рецептивно-репродуктивне тренування; 3) комунікативна практика. Мета *I-го етапу* – введення нових лексичних одиниць, розкриття їх значення та забезпечення їх первинного засвоєння. Мета *II-го етапу* – організація тренування учнів щодо засвоєння форми та значень нових лексичних одиниць, організація тренування учнів у вживанні нових лексичних одиниць на рівні фрази. Мета *III-го етапу* – забезпечити комунікативну практику у вживанні нових лексичних одиниць у різних видах мовленнєвої діяльності [3, 6].

Згідно з чинною навчальною програмою, усна взаємодія між учнями на кінець 4 класу має бути на рівні Pre-A1 для загальноосвітніх навчальних закладів та рівня A1 для спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземної мови. Де рівень Pre-A1 передбачає уміння розуміти та вживати побутові повсякденні вирази, уміння відрекомендуватись або представити когось, запитувати і відповідати на запитання про деякі деталі особистого життя, про людей, про речі тощо, уміння взаємодіяти на простому рівні. Рівень A1 передбачає собою володіння такими уміннями як, спілкуватись у простих і звичайних ситуаціях, де потрібен простий і прямий обмін інформацією на знайомі та звичні теми, уміння описати простими мовними засобами вигляд свого оточення, найближче середовище і все, що пов'язане зі сферою безпосередніх потреб [1].

Детальний аналіз робіт і досліджень, присвячених вивченню психічних особливостей учнів молодшого шкільного віку дозволяє стверджувати, що саме цей віковий період є найбільш продуктивним для засвоєння знань, умінь і навичок при вивченні іноземної мови. Особливості та динаміка розумових операцій у процесі розвитку комунікативної компетенції розглядаються в роботах Н.Б. Буртового, Н.С. Колмогорова, Ю.І. Пасова. Аналіз спеціальної літератури, доповнений надбаннями позитивного педагогічного досвіду та досвіду авторів, переконує в тому, що початок раннього вивчення іноземної мови містить у собі вагомі психологічні передумови для оволодіння молодшими школярами основами елементарної комунікативної компетенції.

Молодший шкільний вік є віком становлення особистості дитини. За словами Р.В. Павелків, у цей час відбувається перебудова всієї системи відносин дитини з дійсністю. Учені дійшли згоди в тому, що організований вплив на дитину у період молодшого шкільного віку дає їй можливість швидко і легко опанувати розмовну форму іноземної мови [7, 8].

Варто відмітити, що не менш важливу роль у формуванні лексичної компетентності молодших школярів відіграють міжпредметні зв'язки. Вченими встановлено, що показником розумового розвитку учня є перенесення знань з одного предмета в інший, який характеризує продуктивність пізнавальної діяльності. Перенесення полягає в міжпредметному узагальненні відомого і синтезуванні нового, узагальненого знання. Міжпредметні зв'язки у навчанні вносять елементи творчості в розумову діяльність учня, а також елементи репродукції та пошуку, які проявляються в пізнавальній діяльності [2].

Проблемою формування в учнів міжпредметних умінь цікавилися низка науковців, а саме: О. Асмолова, Ю. Громико, А. Хуторський, Н. Громико, Т. Жданко, Т. Живокоренцева, А. Король, Т. Новикова, І. Почерний, Ю. Щукіна, які підкреслюють, що міжпредметні вміння є необхідними для вивчення предметів шкільного курсу та відіграють значну роль у повсякденному житті, адже є основою оволодіння школярами в майбутньому міжпредметною діяльністю як універсальним способом життєдіяльності кожної людини [2, 3].

На онові міжпредметних зв'язків будуються інтегровані уроки, які в свою чергу активізують інтерес учнів до предмета. Сучасні дослідники розглядають поняття «*міжпредметність*» як найбільш поширений метод реалізації комплексного навчання, в яких загальна тема вивчається більш, ніж в одній області змісту. Базою для міжпредметних зв'язків виступає навчальна програма дисципліни, яка спільно розроблена учасниками навчального процесу з урахуванням важливих питань. Проблема міжпредметних зв'язків на уроках іноземної мови не нова. Однак, у наш час, вона звучить з особливою силою щодо вивчення іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах. Іноземна мова, на відміну від інших навчальних дисциплін, відкрита для численних міжпредметних зв'язків, для використання інформації з інших галузей знань [2].

Навчання іноземної мови у молодшому шкільному віці будується на онові знання рідної мови, через це навчання англійській мові не заперечує вплив рідної мови. Досить часто форми, методи і засоби, які використовуються при навчанні англійській мові співпадають з тими, що використовуються на інших предметах. Реалізація міжпредметних зв'язків при викладанні іноземних мов носить ще до деякої міри епізодичний характер. Це пояснюється, насамперед, відсутністю скоординованості між навчальними програмами з іноземної мови та інших загальних дисциплін, що унеможлиблює свідоме перенесення учнями набутих знань у сферу іноземної мови. Найчастіше міжпредметні зв'язки встановлюються під час вивчення нового матеріалу, зокрема при з'ясуванні теоретичних питань у формі розповіді або невеличких коментарів у формі бесіди; виконанні вправ лексичного, етимологічного, стилістичного характеру або самостійних завдань з розвитку зв'язного мовлення; складанні невеличких доповідей учнів на теми мовознавчого, історичного, літературного характеру тощо.

Отже, проблема міжпредметних зв'язків є актуальною, оскільки взаємний зв'язок предметів витікає із завдань комплексного підходу до навчання та виховання, а іноземна мова має засвоюватися учнями як засіб спілкування, діти повинні вивчати мову в процесі зацікавленого спілкування та взаємодії.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання /наук. ред. видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. К.: Ленвіт, 2003. 273 с.
2. Кривунко Л. Міжпредметні зв'язки в навчально-виховному процесі сучасної школи. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. № 18 (103). 2009. С. 28

3. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. лінгв. ун-тів і фак. ін. мов вищ. навч. закладів/ Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін./ під загальн. ред. С.Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2013. 590 с.
4. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник/Кол. авт. під кер. С.Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 1999. 328с.
5. Музальов О. О. Міжпредметні зв'язки як засіб підвищення педагогічної майстерності. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2005. № 6. С.7-16.
6. Навчання лексики в початковій школі [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://nadezhdaminakova.hol.es/2015-10-21-11-37-07>.
7. Павелків Р.В., Цигакало О.П. Дитяча психологія. Київ: Академвидав, 2012. 415 с.
8. Павелків Р.В. Загальна психологія: підручник для студ. вищ. навч. закл. Вид. 3-тє, допов. К. : Кондор, 2009. 570 с.